

УДК: 911.3

ФОРМУВАННЯ ДЕМОГЕОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАВСЬКОЇ ЧАСТИНИ ЄВРОРЕГІОНУ «ВЕРХНІЙ ПРУТ»

Думітраш Д., Змошу Г.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У роботі проведено дослідження демогеографічних процесів в поселеннях Сучавського повіту Румунії. Зроблено аналіз демографічних показників між сільськими та міськими поселеннями. А також простежено територіальні відмінності у демографічних характеристиках груп поселень рівнинної та графської частин повіту.

Ключові слова: чисельність населення, статевий віковий склад населення, природний рух населення, народжуваність, смертність, міграційний рух населення, еміграція, імміграція.

Вступ. У період демографічної кризи виникає, насамперед, потреба у вивченні демографічних процесів. Адже кризові явища, що простежуються у демографічних процесах як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівнях, спричинені погіршенням майже усіх демографічних показників, зокрема, характеристик природного та механічного руху населення тощо.

Регіоном дослідження демогеографічних процесів обрано Сучавський повіт (частина євро регіону Верхній Прут), якому притаманні ті ж негативні явища, які відбуваються як в Україні, так і Румунії. Вони є типовими як для Сучавського повіту Румунії, так і для прикордонних районів Чернівецької області України.

На сьогодні існує нагальна потреба в об'єднанні зусиль членів громад прикордонних регіонів (України, Румунії та Молдови), місцевих громадських та державних організацій, органів місцевого самоврядування та науковців для комплексного дослідження стану довкілля та демографічної ситуації. Природні об'єкти не мають кордонів, тому актуальність уникнення транскордонних геоecологічних та соціально-економічних надзвичайних ситуацій не викликає сумнівів.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженнями демогеографічних процесів Чернівецької області (української частини євро регіону «Верхній Прут» займаються В.Джаман, І.Костащук, В.Круль, Н.Заблотовська та ін. Що ж стосується Сучавської частини євро регіону то аналогічних досліджень загалом по повіту на рівні поселень не проводилося. Але варто відмітити праці пні Де спіні із Сучавського університету, яка досліджує населення гірської частини повіту.

Мета і завдання. За мету, при написанні даної статті, ми ставили виявлення особливостей формування демогеографічних процесів в регіоні з урахуванням залежності їх виникнення від комплексу геоecологічних та суспільно-географічних чинників.

Виклад основного матеріалу. Землі Сучавського повіту здавна були вподобані людьми.

Однак густіше заселеними є рівнинні райони, що зумовлено сприятливими природними та економічними чинниками. Населення Сучавського повіту розмістилось в 114 поселеннях (з яких 15 міських поселень та 99 комун. В межах рівнин розташовано 60 поселень (52% від загалу), в той час як на території Гірської Сучави (більшої за розмірами у 1,5 рази) – 54 поселення (48%).

Чисельність населення Сучавського повіту становить 675 тис. осіб, що складає 3% від людності Румунії загалом. З них сільського (55%) і міського (45%). Слід зазначити, що 52% поселень розміщених рівнинній частині повіту замешкує їх 71,5%.

На початок 2010 року частка жінок становила 50,5%, а чоловіків 49,5%. У співвідношеннях часток представників обох статей спостерігаються незначні відмінності. Так в сучавсько-рівнинній частині статеві структура схожа із загальною по повіту (49 проти 51%), а для населення гірської частини фіксуємо рівномірний розподіл чоловіків та жінок (50 на 50%). Незначне коливання статевої структури населення у повіті позитивно відбивається на інших показниках демографічної ситуації (шлюбності, народжуваності, зайнятості і т.д.). Загалом по території можна виділити групи поселень із найвищою часткою осіб чоловічої статі.

У віковій структурі населення частка осіб молодше працездатного віку становила 29,6%, працездатного – 51,1% і старше працездатного – 19,3 %. В регіональному відношенні спостерігається певна диференціація працездатного населення. Для Сучавсько-рівнинного району серед міських населених пунктів виділяються такі: Радауць (61,9%), Сучава (60,9%), Гура-Гуморулуй (54,4%), а серед сільських населених пунктів: Адинката (50,7%), Молдовица (50,4%), Ясловец (40,5%) .

Гірській район Сучавського повіту в цілому відрізняється трохи меншими показниками наявності працездатного населення. Зокрема міські населені пункти – Ватра Дорней (58,1%), Броштень (53,3%) . Серед сільських населених

пунктів цього ж району виділяються – Круча (55,2%), Шару-Дорней (53,3%), Пояна-Стампей (53,1%).

Показник демографічного навантаження складає 99 осіб непрацездатного населення на 100 представників працездатної групи. Але зазначимо, що більшу частку обтяжуючої групи складають представники молодше працездатного віку, що забезпечено природнім приростом населення. А це говорить про позитивну динаміку у віковому складі населення.

Природний рух населення є похідним від масштабів перебігу процесів народжуваності та смертності, адже від їх співвідношення залежатиме в якому напрямку розвиватиметься природний приріст населення.

У 2009 році природний приріст склав приблизно 1 проміле. Варто відзначити, що у містах він становив 2,5 проміле, а в селах лише 0,3. Таку особливість ми можемо пов'язати із економічною ситуацією в країні, оскільки в містах населення краще забезпечене роботою, а отже і більш раціонально планують свої сім'ї. Природний приріст населення у повіті сформувався за рахунок значної частки народжень, коефіцієнт народжуваності склав 11,6 ‰.

Територіальні відмінності у значеннях природного приросту населення спостерігаються не лише у напрямі місто – комуна. Для Сучави-рівнинної характерні показники природного приросту населення +1,9‰, в той час як у поселеннях Сучави-гірської спостерігається природне скорочення населення при пересічних показниках -1,4 проміле.

Найвищі показники природного приросту, понад 10 проміле, зафіксовано у Валя Молдовей, Бошанчи, Городнік де Сус та Ясловец. А найшвидші темпи природного скорочення зафіксовані у Кошні, Якобенах, Мушеніці, Грамештах та Драгоештах.

Чисельність випадків народжень є основною передумовою приросту людності. Різниця в значеннях коефіцієнта народжуваності простежується між поселеннями рівнинної та гірської частин. Так пересічний показник коефіцієнта народжуваності в поселеннях розташованих на рівнинних територіях Сучавського повіту складає майже 12‰, а для комун гірської частини - 10,6 проміле відповідно. Тут спостерігаються особлива відміна від сусідніх адміністративних районів гірських територій Чернівецької області, де навпаки фіксують значення природного приросту вищі від пересічно обласних.

Окрім того такі просторові особливості в рівні народжуваності пов'язані з етнічним складом, з року в рік спостерігається стабільна перевага показників народжуваності в поселеннях із переважаючою часткою циган. Так у Кажвані,

Вікову де Сус зафіксовано найвищі значення народжуваності населення.

Іншою, не менш важливою складовою природного руху населення є його смертність. У 2010 році в межах Сучавського повіту коефіцієнт смертності склав 10,6 проміле.

Процеси смертності є тим нівеліром який перекриваючи ріст народжуваності пригальмовує темпи природного приросту населення у повіті. У зв'язку з цим досить важливим питанням є вивчення медико-екологічних особливостей території.

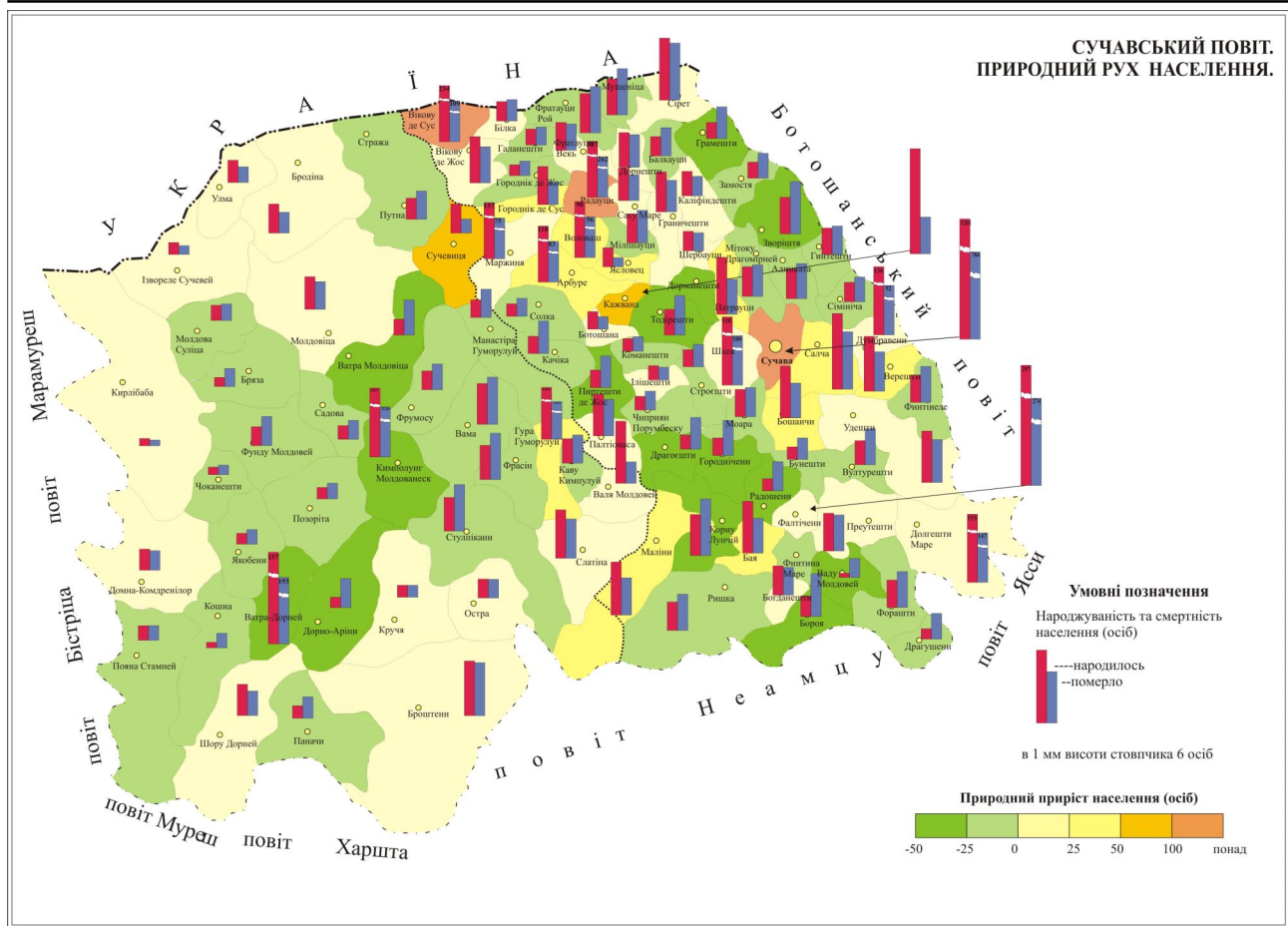
Так найвищі значення коефіцієнта смертності (понад 15‰) зафіксовані у 18 комунах, при чому більша частка з них розташована у рівнинній частині. Як видно із картосхеми, в межах Сучавського повіту чітко виділяються північно-східний, центральньо-східний та південно-західний регіони, де фіксуємо найвищі показники смертності. Проаналізувавши віковий склад населення можемо із упевненістю сказати, що частка осіб старше працездатного віку тут не є визначальним чинником. Коефіцієнт кореляції, між значеннями смертності та часткою мешканців пенсійного віку, це підтверджує, він становить $K=+0,29$.

Аналіз хорологічного розподілу значень смертності дав можливість знову виділити відмінності між Сучавсько-рівнинною та Сучавсько-гірською частинами. Так пересічний коефіцієнт смертності населення в комунах рівнинної частини становить 10 випадків на 1000 мешканців, а для групи комун гірських територій – 12.

Сучавський повіт займає вигідне транспортно-географічне положення. Досить помітно в повіті є внутріповітова міграція, на яку припадає 64% всіх мігрантів, між повітова – 31% та міждержавна – 5% міграції. Значними за обсягами є також і маятникові міграції, які найінтенсивніше проявляються в повітовому центрі та інших містах.

Загалом аналізуючи міграційні рухи населення Сучавського повіту варто відмітити що при загальному міграційному скороченні населення - 0,6 проміле, людність комун гірської частини повіту скорочується за рахунок механічних переміщень значно більше (коефіцієнт міграційного скорочення -1,4‰). Цікавим є той факт, що при майже однакових обсягах еміграції, привабливими для мігрантів все ж виступають поселення рівнинної частини Сучавського повіту. Коефіцієнт імміграції для цієї групи становить 13,4 проміле проти 12,1 у гірських поселеннях.

Висновки. Як бачимо, на території Сучавського повіту чітко прослідковуються відмінності у розподілі демографічних показників у напрямку гірська частина – рівнинна частина, з тенденцією покращення значень до останньої. Тому акту-

альним, на перспективу, буде вивчення кожної окремої демографічної характеристики на рівні поселень.

Список літератури

1. Джаман В. О. Демогеографічна ситуація в Україні / В. О. Джаман. – Чернівці: Рута, 2005. – 24 с.
2. Джаман В. О. Етнічна мапа буковинського прикордоння назламідтисячоліть / В. Джаман, Н. Забло-товська, І. Косташук, В. Старик, Т. Халювка. – Чернівці: Прут, 2011. – 64 с.
3. Luphian Maria – Magdalena . Structura populației dupr locul naererii / Analele Uninersitroiei “Ctefan cel Mare” Suceava, 2008. - p. 183-191 .
7. Vasilcu Despina . Modificrri contraste on structura populației pe grupe de vvrstr ei sexe on unitroile administrative ale sectorului montan al Vrii Moldovei / Analele Uninersitroiei “Ctefan cel Mare” Suceava, 2006. - p. 47-55 .

Думитраш Д., Змошу Г. Демографические процессы в Сучавском уезде Румынии. Проведено исследование демографических процессов в поселениях Сучавского уезда Румынии. Выполнен сравнительный анализ демографических показателей между сельскими и городскими населенными пунктами, а также исследованы территориальные особенности демографических показателей поселений равнинной и горной частей уезда.

Ключевые слова: численность населения, поло-возрастной состав населения, естественное движение, рождаемость, смертность, миграционное движение населения, иммиграция, эмиграция.

Dumitrash D., Zmoshu G. Forming of demography processes on territory of Suchava region. Research of demogeografichnikh processes is in-process conducted in the settlements of Suchavskogo of district of Romania. The analysis of demographic indicators is done between rural and city settlements. And also territorial abolitions are traced in demographic descriptions of groups of settlements of flat and count parts of district.

Key words: quantity of population, sexual age-dependent composition of population, natural motion of population, birth-rate, death rate, migratory motion of population, emigration, immigration.